
M. Sitarz, M. Lewicka

KOMPETENCJE DIECEZJALNEJ RADY DO SPRAW EKONOMICZNYCH W PARTYKULARNYM PRAWIE POLSKIM

Światowy kryzys ekonomiczny dotyka także instytucji kościelnych. W związku z tym należy zastanowić się nad funkcjonowaniem instytucji odpowiedzialnych za dobra doczesne Kościoła. Jednym z podmiotów, któremu prawodawca powierza odpowiedzialność za zarząd majątkiem diecezji jest diecezjalna rada ds. ekonomicznych. Dlatego też w niniejszym artykule zostanie ukazany aktualny stan recepcji przepisów prawa powszechnego – zawartych w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.¹ dotyczących tego organu – w partykularnym prawie polskim. Źródłami prawa partykularnego w Polsce są: uchwały *II Polskiego Synodu Plenarnego* (1991-1999)², dekrety Konferencji Episkopatu Polski³, synody diecezjalne⁴ oraz dekrety i inne akty normatywne promulgo-

¹ Diecezjalnej rady ds. ekonomicznych dotyczą kan.: 423, 492-494, 1263, 1277, 1280, 1281, 1292, 1305. Zob. też *Congregatio pro Episcopis, Directorio Apostolorum successores per il ministero pastorale dei vescovi*, Libreria Editrice Vaticana 2004; Kongregacja ds. Biskupów, *Dyrektorium „Apostolorum successores” o pasterskiej posłudze biskupów* (22.02.2004), w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Lublin 2006, s. 517-711.

² *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Poznań 2001. Synod plenarny nie zawiera postanowień odnoszących się do diecezjalnej rady ds. ekonomicznych. Stanowi jedynie o randze tejże rady. Bardziej koncentruje się na parafialnych radach ekonomicznych. Zob. s. 19, 22, 23.

³ Zob. *Akta Konferencji Episkopatu Polski* nr 1-14, Warszawa 1998-2008.

⁴ W Polsce odbyło się 29 posoborowych synodów diecezjalnych oraz jeden synod prowincjonalny (*I Synod Prowincji Krakowskiej 1975-1983*, Kraków 1983).

wane przez biskupów diecezjalnych. Analiza powyższych aktów normatywnych będzie koncentrowała się na kompetencjach powierzonych tej radzie oraz na relacjach jej z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za zarząd majątkiem kościelnym. Przed analizą kompetencji rady ds. ekonomicznych zostaną przybliżone przepisy dotyczące ustanowienia i struktury.

1. Ustanowienie diecezjalnej rady do spraw ekonomicznych

W Polsce, zgodnie z obowiązującym podziałem administracyjnym Kościoła rzymsko-katolickiego, istnieją 42 Kościoły partykularne⁵. Rada ds. ekonomicznych została ustanowiona w 39 diecezjach i w Ordynariacie Wojskowym⁶. Spośród 40 rad ds. ekonomicznych 6 posiada statut wydany przez biskupa publikowany jako aneks do uchwał synodalnych⁷ lub w oficjalnym diecezjalnym organie promulgacyjnym⁸. Prawo partykularne najczęściej powtarza dyspozycje kodeksowe dotyczące tejsze rady, a jednocześnie rozszerza lub konkretyzuje jej kompetencje.

W niektórych diecezjach odbyło się kilka synodów posoborowych (np. archidiecezja poznańska), w innych synody aktualnie trwają (np. diecezja legnicka, diecezja kaliska), w kilku diecezjach nie odbył się jeszcze synod diecezjalny (np. diecezja elbląska, diecezja siedlecka).

⁵ Zob. *Akta Konferencji Episkopatu Polski* 14 (2008), s. 116-143.

⁶ Zob. *Statuti dell'Ordinariato Militare o Castrense in Polonia* (21.01.1991), AAS 83 (1991), pp. 155-157; *Statut Ordynariatu Wojskowego czyli Polowego w Polsce, w: Ustrój hierarchiczny Kościoła*, s. 780-782.

⁷ Zob. np.: *Statut archidiecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, Białystok 2000, s. 248; *Statut rady ds. ekonomicznych diecezji drohiczyńskiej*, w: *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, Drohiczyn 1997, s. 202-207; *Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Gnieźnieńskiej z 8 grudnia 2000 r.*, w: *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej z okazji Milenium jej powstania*, Gniezno 2005, s. 269-271; *Statut diecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, Pelplin 2001, s. 118-119; *Dekret ustanowienia rady do spraw ekonomicznych* (10.10.2000), w: *Zarządzenia posynodalne Biskupa Kieleckiego. Instrukcje, statuty, wzory pism*, Kielce 2002, s. 39-41.

⁸ *Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej z 6 marca 2007 r.*, N. 1415/2007.

O radzie ds. ekonomicznych stanowią następujące synody: płocki⁹, radomski¹⁰, wrocławski¹¹, sandomierski¹², warszawski¹³, gdański¹⁴ i łowicki¹⁵. Synody te przypominają obowiązek utworzenia rady ds. ekonomicznych, jednak nie precyzują postanowień prawa powszechnego. O radzie ds. ekonomicznych nie wspominają synody: lubelski¹⁶, włocławski¹⁷, tarnowski¹⁸. Pozostałe synody zawierają dyspozycje, w których konkretyzują i powierzają radzie ds. ekonomicznych jeszcze inne kompetencje¹⁹.

⁹ *XLII Synod Diecezji Płockiej (1987-1991)*, Płock 1992, s. 98.

¹⁰ *Ustawa synodalna Diecezji Radomskiej promulgowana przez Biskupa Radomskiego Edwarda Majerskiego 5 kwietnia 1997 roku w Radomiu na I Synodzie Diecezji Radomskiej*, Radom 1999, s. 66.

¹¹ *Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985-1991*, Wrocław 1995, s. 349.

¹² *Aby byli jedno. Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej 1999. Dekrety i instrukcje*, Sandomierz 1999, s. 161.

¹³ *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, Warszawa 2003, s. 104.

¹⁴ *III Synod Gdański. Misja ewangelizacyjna Kościoła gdańskiego na początku Nowego Tysiąclecia*, Gdańsk 2001, s. 63.

¹⁵ *I Synod Diecezji Łowickiej 1995-1999*, Łowicz 1999, s. 81.

¹⁶ *II Synod Diecezji Lubelskiej 1977-1985*, Lublin 1988.

¹⁷ *II Synod Włocławski 1985-1991*, Włocławek 1994.

¹⁸ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej. Tarnów 1982-1986*, Tarnów 1990.

¹⁹ Ważną kwestią przy ustanawianiu diecezjalnej rady ds. ekonomicznych jest zastosowanie nazwy określonej w KPK/83. Prawodawca kodeksowy precyzuje nazwę tego organu i określa go jako diecezjalną radę do spraw ekonomicznych. W wypadku, gdy w Kościele partykularnym zostanie powołany pomocniczy organ pod inną nazwą, biskup tego Kościoła powinien określić strukturę i kompetencje takiej rady. W archidiecezji lubelskiej został utworzony organ o nazwie „Rada ds. Inicjatyw Ekonomicznych”. Brak promulgowanego statutu tejże rady uniemożliwia danie odpowiedzi, czy rada ta spełniała wymogi kodeksowe. W związku z tym, należy postulować, aby prawodawca partykularny stosował terminologię jednolitą, przyjętą w prawie powszechnym, aby powołując dany organ kolegialny określił w statucie sposób funkcjonowania i zakres jego kompetencji. Zob. M. Sitarz, *Organy kolegialne w Kościele partykularnym*, Referat wygłoszony w czasie konferencji naukowej, zorganizowanej przez SKP w dn. 3-4 września

2. Struktura diecezjalnej rady do spraw ekonomicznych

W większości diecezji polskich zostały powołane rady ds. ekonomicznych na 5-letnią kadencję²⁰. Częstotliwość zebrań obligatoryjnych rady waha się od jednego posiedzenia w roku (archidiecezja białostocka²¹) do jednego w miesiącu (diecezja poznańska²²). Natomiast każdy biskup diecezjalny może zwołać posiedzenie zawsze stosownie do potrzeb. Tylko statut diecezji białostockiej stanowi, o możliwości rozwiązania rady przez biskupa. Czynność ta nie wymaga żadnej konsultacji²³. Tylko w dwóch diecezjach (archidiecezja białostocka i poznańska) określono, że biskup może z ważnych powodów odwołać członka rady lub przyjąć jego rezygnację²⁴. Liczebność rady waha się od 3 (diecezje: gdańska i wrocławska)²⁵ do 14 osób (diecezja sandomierska)²⁶. W zdecydowanej

2008 roku w Łodzi, msp. Aktualnie w archidiecezji lubelskiej został utworzony organ pomocniczy pod nazwą: rada ds. ekonomicznych. Jednak nie promulgowano norm prawnych dotyczących tejsze rady. Zob. Archidiecezjalna rada ds. ekonomicznych archidiecezji lubelskiej, kuria.lublin.pl/www/ Decyzje_personalne_2009, 18.05.2009.

²⁰ Zob. Np. *Statut archidiecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, s. 248; *Statut rady ds. ekonomicznych diecezji drohiczyńskiej*, w: *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 202; *Statut Rady Ekonomicznej Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, w: *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, s. 269; *Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej*, N. 1415/2007.

²¹ *Statut archidiecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, s. 248.

²² *Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej*, N. 1415/2007.

²³ *Statut archidiecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, s. 248.

²⁴ *Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej*, N. 1415/2007; *Statut archidiecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, s. 248.

²⁵ Rada do spraw ekonomicznych diecezji gdańskiej, www.diecezja.gda.pl/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=5, 03.05.2009; Rada ekonomiczna diecezji wrocławskiej, www.diecezja.wloclawek.pl/?id=5,03.05.2009.

większości rady ds. ekonomicznych składają się tylko z osób duchownych. W niektórych diecezjach (częstochowska, kielecka) członkiem rady może zostać tylko osoba duchowna²⁷. W archidiecezji białostockiej na członków rady ds. ekonomicznych są powoływane osoby świeckie²⁸. Odnośnie do przewodniczącego prawodawstwo partykularne w Polsce nie jest jednolite. Są diecezje, w których przewodniczącym rady jest obligatoryjnie biskup diecezjalny²⁹, w innych jego delegat³⁰, a w jeszcze innych ekonom diecezjalny³¹.

3. Kompetencje diecezjalnej rady do spraw ekonomicznych

Kompetencje diecezjalnej rady ds. ekonomicznych określone w partykularnym prawie polskim są przede wszystkim powtórzeniem norm kodeksowych i ich uszczegółowieniem. KPK/83 powierza radzie ds. ekonomicznych następujące kompetencje: kon-

²⁶ Diecezjalna rada ekonomiczna diecezji sandomierskiej, www.sandomierz.opoka.org.pl/strdiiec/kuriar_ady.php, 20.04.2009.

²⁷ *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, Częstochowa 1987, s. 172; *Dekret ustanowienia rady do spraw ekonomicznych*, w: *Zarządzenia posynodalne Biskupa Kieleckiego*, s. 39.

²⁸ *Statut archidiecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, s. 248.

²⁹ Np. *Dekret ustanowienia rady do spraw ekonomicznych*, w: *Zarządzenia posynodalne Biskupa Kieleckiego*, s. 39; *Statut Rady Ekonomicznej Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, w: *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, s. 269; *Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej*, N. 1415/2007.

³⁰ Np. Diecezjalna rada ds. ekonomicznych diecezji bielsko-żywieckiej, diecezja.bielsko.pl/strona/rady_i_komisje, 03.05.2009. Jest nim dyrektor Wydziału Gospodarczego; Rada ekonomiczna diecezji bydgoskiej, www.diecezja.byd.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=68&Itemid=97, 03.05.2009; Rada do spraw ekonomicznych diecezji gdańskiej, <http://www.diecezja.gda.pl/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=5>, 03.05.2009.

³¹ *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, s. 72. Z tych samych powodów, dla których ekonom nie powinien być członkiem rady ds. ekonomicznych, tym bardziej nie powinien przewodniczyć radzie.

sultacyjne, kreatywne i kontrolne. Prawodawca partykularny powierza radzie również inne zadania, które są podyktowane potrzebami Kościoła partykularnego.

3.1. Kompetencje konsultacyjne

Prawodawcy partykularni w Polsce przypominają postanowienia KPK/83 dotyczące sytuacji, w których realizowane są kompetencje konsultacyjne rady ds. ekonomicznych i rozróżniają następujące formy: wyrażenie opinii i udzielenie zgody.

3.1.1. Wyrażanie opinii

W normach prawa partykularnego nastąpiło dowartościowanie konsultacji biskupa z radą ds. ekonomicznych. Oprócz postanowień kodeksowych określone zostały wypadki, w których rada opiniuje akty dotyczące spraw majątkowych diecezji.

Rada ds. ekonomicznych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej opiniuje wysokość ustalonego przez biskupa świadczenia pieniężnego, składanego na rzecz Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie przez wszystkie parafie (statut 707)³².

W diecezji opolskiej rada wydaje opinie w sprawie zwolnień poszczególnych parafii ze składek na utrzymanie instytucji i obiektów diecezjalnych (pkt 3)³³.

Rada ds. ekonomicznych w diecezji kieleckiej opiniuje i zatwierdza preliminarz budżetowy przygotowany przez dyrektorów ekonomicznych kościelnych osób prawnych³⁴.

W diecezji drohiczyńskiej rada opiniuje propozycje biskupa diecezjalnego w sprawie dodatkowych obciążeń finansowych na-

³² *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 107.

³³ *Rozporządzenie w sprawie świadczeń związanych z zabezpieczeniem materialnym instytucji i obiektów diecezjalnych*, w: *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej (2002-2005)*, Opole 2005, s. 204.

³⁴ *Dekret ustanowienia rady do spraw ekonomicznych*, w: *Zarządzenia posynodalne Biskupa Kieleckiego*, s. 39.

kładanych z racji zaistniałej potrzeby na parafie lub na poszczególnych duchownych (nr 79). Biskup diecezjalny może w razie potrzeby przyznać – po konsultacji z radą – dodatkowe środki, np. na zabezpieczenie potrzeb Archiwum diecezjalnego, Muzeum diecezjalnego, Domu Księża Emerytów (nr 223)³⁵. Określono również, że we wszystkich nadzwyczajnych sytuacjach ekonom winien zasięgnąć opinii rady ds. ekonomicznych i uzyskać zgodę biskupa (art. 20)³⁶. Nie doprecyzowano o jakie nadzwyczajne sytuacje chodzi.

W diecezji opolskiej w sytuacjach losowych lub w przypadku konieczności przeprowadzenia poważnej inwestycji w parafii należy zwracać się indywidualnie z pisemnym uzasadnieniem prośby do Wydziału Finansowo-Gospodarczego Kurii, który po zasięgnięciu opinii rady ds. ekonomicznej wydaje stosowne zezwolenie³⁷.

Rada w archidiecezji gnieźnieńskiej ma za zadanie opiniować jakiego rodzaju czynności, podległych arcybiskupowi gnieźnieńskiemu osób prawnych, przekraczają granice i sposób zwyczajnego zarządzania, czyli wymagają jego zgody kan. 1281 § 2 (art. 5)³⁸.

W diecezji zamojsko-lubaczowskiej oprócz składek zwyczajnych, biskup po zasięgnięciu opinii rady ds. ekonomicznych i rady kapłańskiej, może nakładać inne składki dla ważnych celów ogólnokościelnych i diecezjalnych, czy też ogólnospołecznych (art. 137). Jeżeli z racji zmniejszonych dochodów albo z innej przyczyny, ale bez winy zarządców, nie jest możliwe wypełnienie przyjętych obowiązków z fundacji, wtedy biskup, po wysłuchaniu zainte-

³⁵ *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, Drohiczyn 1997, s. 75, 170.

³⁶ *Statut rady ds. ekonomicznych diecezji drohiczyńskiej*, w: *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 205.

³⁷ *Rozporządzenie w sprawie świadczeń związanych z zabezpieczeniem materialnym instytucji*, w: *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej*, s. 204.

³⁸ *Statut Rady Ekonomicznej Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, w: *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, s. 269.

resowanych i rady ekonomicznej, zachowując możliwie jak najlepiej wolę fundatora, może te zobowiązania zmniejszyć, z wyjątkiem redukcji Mszy świętych (art. 194)³⁹.

Prawodawca w Poznaniu określa sytuacje, w których rada ds. ekonomicznych wyraża opinię. Następuję to poprzez przytoczenie przepisów prawa powszechnego [kan. 494 § 1-2, 1277, 1281 § 2, 1305, 1310 § 2 (art. 11)]. W teście archidiecezji rada opiniuje wysokość świadczeń ze strony parafii i osobiście od księży, zatwierdzonych przez arcybiskupa na rzecz archidiecezji, Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu, Caritas Archidiecezji Poznańskiej i innych instytucji oraz dzieł kościelnych. Rada opiniuje wnioski przedkładane arcybiskupowi w sprawach ekonomicznych i prawno-administracyjnych (art. 10)⁴⁰.

W archidiecezji białostockiej powtórzono normę kodeksową dotyczącą wyboru ekonomy i postanowiono, że kandydata na ten urząd opiniuje rada ds. ekonomicznych i kolegium konsultorów⁴¹. Normę tę przypomina również synod w: Drohiczyńskie (art. 11)⁴², Pelplinie (art. 5)⁴³ i Opolu (art. 28)⁴⁴.

Przepis kan. 1263 dotyczący opodatkowania na potrzeby diecezji znajduje również odzwierciedlenie w postanowieniach dotyczących rady ds. ekonomicznych w: archidiecezji gnieźnieńskiej (art. 385 § 2)⁴⁵ i poznańskiej (art. 11)⁴⁶ oraz w diecezjach:

³⁹ *Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996-2001*, Zamość 2001, s. 151-157.

⁴⁰ *Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej*, N. 1415/2007.

⁴¹ *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, s. 23.

⁴² *Statut rady ds. ekonomicznych diecezji drohiczyńskiej*, w: *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 204.

⁴³ *Statut diecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, s. 118.

⁴⁴ *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej*, s. 26.

⁴⁵ *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej z okazji Milenium jej powstania*, s. 203.

drohiczyńskiej (art. 12)⁴⁷, pelplińskiej (art. 6)⁴⁸, opolskiej (art. 391)⁴⁹ i łomżyńskiej (statut 679)⁵⁰.

3.1.2. Udzielanie zgody

Forma konsultacji w postaci udzielania zgody, przez diecezjalną radę ds. ekonomicznych, zawarta została tylko w prawie partykularnym diecezji pelplińskiej i archidiecezji poznańskiej przez powtórzenie przepisów kodeksowych.

Rada ds. ekonomicznych diecezji pelplińskiej skrupulatnie rozpatruje sprawy alienacyjne, które dotyczą majątku kościelnego, mając na uwadze szczególnie to, by stan posiadania nie uległ pogorszeniu. Wyrażanie zgody na tego typu czynność prawną uzasadnione jest racjami duszpasterskimi (statut 337)⁵¹. Również rada ta wyraża zgodę na akty nadzwyczajnego zarządzania, podejmowane przez biskupa diecezjalnego i opiniuje akty o większym znaczeniu ze względu na stan materialny diecezji oraz wyraża zgodę na alienację dóbr materialnych (art. 5)⁵².

W archidiecezji poznańskiej rada udziela zgody przy podejmowaniu wszystkich aktów dotyczących nadzwyczajnego zarządzania (kan. 1277) oraz przy alienacji dóbr doczesnych należących do archidiecezji poznańskiej lub kościelnych osób prawnych podlegających władzy arcybiskupa poznańskiego, których wartość

⁴⁶ Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej, N. 1415/2007.

⁴⁷ Statut rady ds. ekonomicznych diecezji drohiczyńskiej, w: *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 204.

⁴⁸ Statut diecezjalnej rady ds. ekonomicznych, w: *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, s. 118.

⁴⁹ *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej*, s. 163.

⁵⁰ *I Synod Diecezji Łomżyńskiej 1995-2005. Prawo partykularne Kościoła Łomżyńskiego*, Łomża 2005, s. 222.

⁵¹ *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, s. 79.

⁵² Statut diecezjalnej rady ds. ekonomicznych, w: *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, s. 118.

mieści się w granicach między najniższą a najwyższą sumą ustaloną przez Konferencję Episkopatu Polski⁵³ (art. 12)⁵⁴.

3.2. Kompetencje kontrolne

Jedną z podstawowych kompetencji rady ds. ekonomicznych jest kontrola realizowana w dwóch płaszczyznach: całościowa kontrola wykonania budżetu diecezji przez ekonoma oraz kontrola poszczególnych instytucji diecezjalnych w granicach wszystkiego co dotyczy spraw finansowych.

W archidiecezji białostockiej ekonom z wydatków i wpływów finansowych, przynajmniej raz w roku, zdaje sprawozdanie radzie ds. ekonomicznych (art. 5)⁵⁵. Kontroli tejsze rady podlegają również fundusze określonych w synodzie instytucji, a sprawozdanie z zarządu składają powołane do tego osoby⁵⁶.

Ekonom diecezjalny w Gnieźnie podlega kontroli rady w zakresie przedstawionego przez niego sprawozdania z wykonania

⁵³ Należy dodać, że Kongregacja ds. Biskupów uznała (*recognitio*) dekretem z dnia 5 grudnia 2006 roku minimalną i maksymalną sumę ustaloną przez Konferencję Episkopatu Polski w związku z alienacją dóbr kościelnych. Dekret wszedł w życie 20 lutego 2007 r. Zgodnie z tymi postanowieniami minimalną sumą alienacji jest 100.000 € (sto tysięcy euro), zaś maksymalną sumą alienacji jest 1.000.000 € (jeden milion euro) AKEP 13 (2007), s. 33. Wcześniej obowiązywały kwoty 100.000 i 500.000 dolarów USA. Zob. Dekret Kongregacji ds. Biskupów z dn. 13 lutego 1996 roku AKEP 1 (1998), s. 146.

⁵⁴ Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej, N. 1415/2007.

⁵⁵ Statut archidiecezjalnej rady ds. ekonomicznych, w: *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, s. 248.

⁵⁶ Ekonom (prokurator) Wyższego Seminarium Duchownego, który czyni to w porozumieniu z Rektorem Wyższego Seminarium Duchownego (nr 827), dyrektor Domu Księży Emerytów – raz w roku ma obowiązek złożenia sprawozdanie (nr 832), dyrektor diecezjalny papieskich Dzieł Misyjnych (nr 833), ekonom diecezjalny z działalności Funduszu Remontowo-Budowlanego (nr 835), dyrektor *Caritas* – składa sprawozdanie na koniec roku kalendarzowego (nr 829), ekonom z działalności Funduszu Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej.

budżetu za miniony rok (art. 5)⁵⁷. Rada ds. ekonomicznych kontroluje również działania rad ekonomicznych kościelnych osób prawnych archidiecezji gnieźnieńskiej pod względem formalnym i merytorycznym oraz wymienionych w statucie instytucji diecezjalnych (art. 10)⁵⁸.

Rada archidiecezji częstochowskiej analizuje sprawozdania ze stanu gospodarczo-finansowego instytucji diecezjalnych i poszczególnych parafii⁵⁹.

W diecezji pelplińskiej rada ds. ekonomicznych przeprowadza kontrolę w zakresie działalności finansowej i gospodarczej. Podlegają jej wydziały: duszpasterski (oazy, pielgrzymki zagraniczne, Piesza Pielgrzymka Pelplińska) i ekonomiczny oraz kasa kurii, a także działalność gospodarcza parafii. W tejże diecezji parafialna księga rachunkowa podlega kontroli biskupa wizytatora, ekonoma i członków diecezjalnej rady ekonomicznej (statut 333)⁶⁰. Kontrolą objęte są również taksatywnie wyliczone instytucje funkcjonujące w diecezji. Nadmienić należy także, że rada weryfikuje, przesłane jej przez biskupa, sprawozdanie ekonoma z działalności poszczególnych podmiotów gospodarczych (art. 7-8). Również w diecezji pelplińskiej rada zatwierdza bilans przychodów i rozchodów za rok ubiegły, przedstawiony przez ekonoma diecezji (art. 4)⁶¹.

⁵⁷ Statut Rady Ekonomicznej Archidiecezji Gnieźnieńskiej, w: *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, s. 269.

⁵⁸ Wydział Ekonomiczny Kurii Metropolitalnej, Seminarium Duchowne, Archidiecezjalny Dom Księża Emerytów, Caritas Archidiecezjalna, Wydawnictwo Archidiecezjalne, Księgarnia Archidiecezjalna, Muzeum Archidiecezjalne.

⁵⁹ *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, s. 172.

⁶⁰ *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, s. 78.

⁶¹ *Statut diecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, s. 118-119.

W archidiecezji poznańskiej rada każdego roku kontroluje sprawozdania finansowe przedkładane arcybiskupowi poznańskiemu przez zarządców dóbr kościelnych (art. 10)⁶².

Rada ds. ekonomicznych w Drohiczynie kontroluje wykonanie budżetu uwzględniając poszczególne fundusze. Duchowny organizujący z upoważnienia władz diecezjalnych jakiegokolwiek dzieła o wymiarze ponadparafialnym, finansowane ze składek wierznych lub wpłat poszczególnych parafii, po zakończeniu dzieła składa wobec rady sprawozdanie ze sposobu wykorzystania powierzonych mu środków. Ekonom diecezjalny raz w roku składa biskupowi – przed którym bezpośrednio odpowiada za stan kasy diecezjalnej i wszelkie rozliczenia – i radzie sprawozdanie ze swojego zarządu (nr 79-80). Radzie składają relacje również kanclerz kurii odpowiedzialny za Fundusz Kurii Biskupiej oraz prokurator Wyższego Seminarium Duchownego, który dysponuje funduszem seminarium (nr 227-228)⁶³. Ekonom do 15 listopada przedstawia radzie projekt preliminarza na rok następny a do 15 stycznia zestaw przychodów i rozchodów za rok ubiegły (art. 23). Zadaniem rady jest zatwierdzanie przedstawionego przez ekonoma diecezjalnego bilansu przychodów i wydatków za rok ubiegły – do 15 lutego każdego roku (art. 9). Rada zobowiązana jest do kontroli wszystkich kościelnych osób prawnych w diecezji (art. 26)⁶⁴.

Podobnie w diecezji ełckiej z końcem roku kalendarzowego ekonom jest zobowiązany przedstawić radzie ds. ekonomicznych wykaz przychodów i rozchodów. Dyrektorzy wszystkich wydziałów do 15 stycznia, składają radzie sprawozdanie finansowe⁶⁵.

⁶² *Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej*, N. 1415/2007.

⁶³ *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 75-76, 171-173.

⁶⁴ Ekonom nadzoruje działania rad ekonomicznych wszystkich kościelnych osób prawnych diecezji drohiczyńskiej, do których kontroli obowiązana jest rada ds. ekonomicznych. Każdego roku przedstawia radzie pisemne sprawozdanie w tej dziedzinie, *Statut rady ds. ekonomicznych diecezji drohiczyńskiej*, w: *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 203-205.

⁶⁵ *I Synod Diecezji Ełckiej, 1997-1999*, Ełk 1999, s. 189.

W archidiecezji przemyskiej roczne sprawozdanie finansowe, przygotowane przez wydział administracyjny kontroluje rada (statut 183 § 3). Wydział administracyjny zbiera także sprawozdania finansowe kościelnych osób prawnych, celem przedłożenia ich do kontroli przez radę do 31 stycznia (statut 183 § 4)⁶⁶. Odpowiedzialni za prowadzenie instytucji, dzieł apostolskich, stowarzyszeń wiernych oraz fundacji, mają obowiązek, za pośrednictwem ekonoma archidiecezji, przedłożyć radzie sprawozdanie finansowe za rok ubiegły do końca stycznia nowego roku (statut 191 § 1-2). Protokoły z kontroli sprawozdań finansowych rada przedstawia biskupowi do jego akceptacji.

W diecezji sosnowieckiej rada ds. ekonomicznych ocenia sprawozdania finansowe wydziałów kurii i instytucji za rok ubiegły (art. 444)⁶⁷.

Rada ds. ekonomicznych diecezji rzeszowskiej jest organem kontrolnym w sprawach materialnych wszystkich instytucji diecezjalnych (statut 99). Odpowiedzialni za prowadzenie instytucji kościelnych, dzieł apostolskich, katolickich stowarzyszeń wiernych oraz fundacji kościelnych, mają obowiązek, za pośrednictwem ekonoma diecezji, przedłożyć radzie w terminie do 15 marca sprawozdanie finansowe za rok ubiegły. Protokół z kontroli sprawozdań finansowych rada przedstawia do akceptacji biskupowi diecezjalnemu (statut 100-101)⁶⁸.

3.3. Kompetencje kreacyjne

Należy stwierdzić, że prawodawcy partykularni nie stanowią przepisów dotyczących kompetencji kreacyjnej rady ds. ekonomicznych, jak czyni to KPK/83 w kan. 423 § 2. Jedynym wyjątkiem, gdzie taka dyspozycja została zawarta, jest statut tej rady w

⁶⁶ *Synod Archidiecezji Przemyskiej 1995-2000. Statuty i aneksy*, s. 64.

⁶⁷ *I Synod Diecezji Sosnowieckiej. Prawo partykularne Kościoła Sosnowieckiego*, Sosnowiec 2005, s. 124.

⁶⁸ *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, s. 77.

archidiecezji poznańskiej (art. 10)⁶⁹. Statut ten jest chronologicznie ostatni, z czego należy wnioskować, że następuje dowartościowanie tego organu pomocniczego w polskim prawie partykularnym poprzez szczegółowe regulacje funkcjonowania rady, jako organu wspierającego biskupa w zarządzaniu majątkiem diecezji.

3.4. Pozostałe kompetencje

Podstawowa kompetencja jaką spełnia rada jest przygotowanie, zgodnie ze wskazaniem biskupa diecezjalnego, budżetu diecezji na przyszły rok (kan. 493). Ten przepis kodeksowy powtarzany jest w większości postanowień prawa partykularnego⁷⁰.

W diecezji sosnowieckiej rada ds. ekonomicznych odpowiedzialna jest za ustalenie wynagrodzeń dla pracowników kurii, seminarium i wszystkich instytucji kościelnych⁷¹.

Radzie ds. ekonomicznych w archidiecezji częstochowskiej powierzono następujące kompetencje: 1. aktualizowanie danych o stanie finansowym wszystkich instytucji diecezjalnych, 2. pomoc przy podejmowaniu decyzji w sprawach finansowych, 3. planowanie inwestycji i remontów obiektów diecezjalnych, 4. przyznawanie pomocy finansowej dla parafii budujących kościoły i kaplice katechetyczne, a także dla tych parafii, które dotknęła klęska żywiołowa lub inne nieszczęście (pkt 5.3.1.)⁷².

⁶⁹ Statut rady ekonomicznej Archidiecezji Poznańskiej, N. 1415/2007.

⁷⁰ Zob. np. *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008*, t. I, *Dokumenty*, Poznań 2008, s. 480; *Statut diecezjalnej rady ds. ekonomicznych* (art. 4), w: *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, s. 118; *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, s. 70; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 75-76.

⁷¹ "1. Wysokość wynagrodzenia ustala – według możliwości kasy diecezjalnej – rada ekonomiczna a ustalone kwoty zatwierdza biskup diecezjalny. 2. Wszyscy pracownicy otrzymują trzynastkę zasadniczej kwoty wynagrodzenia", *Ustalenia dotyczące miesięcznego wynagrodzenia dla pracowników kurii, seminarium i wszystkich instytucji kościelnych*, w: *I Synod Diecezji Sosnowieckiej*, s. 271.

⁷² *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, s. 172.

Rada ds. ekonomicznych diecezji pelplińskiej służy biskupowi diecezjalnemu pomocą we wszystkich sprawach gospodarczych, troszczy się, ażeby poszczególni zarządcy dóbr kościelnych, duchowni i świeccy, pełniąc swoje funkcje w imieniu Kościoła, postępowali – jako dobrzy gospodarze – roztropnie i zgodnie z przepisami prawa (art. 4). Rada zobowiązana jest do składania biskupowi diecezjalnemu okresowych sprawozdań oraz informacji o sprawach, o wyjątkowym znaczeniu (art. 10)⁷³.

Rada ds. ekonomicznych diecezji kieleckiej ustala wysokość podatków od wiernych i księży na rzecz kurii i Wyższego Seminarium Duchownego, ustala wynagrodzenia dla księży i innych pracowników w instytucjach kościelnych, rozpatruje wnioski o pomoc dla księży z małych parafii oraz wypełnia inne zadania określone przez biskupa diecezjalnego⁷⁴.

Zadaniem rady ds. ekonomicznych w Drohiczynie jest analiza gospodarczych i finansowych potrzeb diecezji oraz proponowanie biskupowi diecezjalnemu odpowiednich rozwiązań w tych kwestiach. W diecezji drohiczyńskiej rada, poza swoimi zadaniami płynącymi z prawa powszechnego lub powierzonymi jej przez biskupa diecezjalnego, odpowiada za kasę ogólnodiecezjalną. Przygotowuje również budżet diecezji drohiczyńskiej. Ustalała zasady utrzymania prefektów szkół średnich, dopóki duchowni nie otrzymywali wynagrodzenia w szkołach za nauczanie religii. Ponadto ustala w razie potrzeby sposób finansowania dzieł diecezjalnych zarówno o charakterze administracyjno-gospodarczym, jak i czysto duszpasterskim, także jednorazowych, które związane są ze zbieraniem ofiar, jak również rozlicza ich wykonanie. Ponadto rada ds. ekonomicznych dokonuje – w przypadku planowania przez jakąś parafię budowy nowego obiektu kościelnego – oceny

⁷³ W imieniu całej rady obowiązkiem temu zadość czyni delegat – przewodniczący rady. Zob. *Statut diecezjalnej rady ds. ekonomicznych*, w: *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, s. 118-119.

⁷⁴ *Dekret ustanowienia rady do spraw ekonomicznych*, w: *Zarządzenia posynodalne Biskupa Kieleckiego*, s. 39.

możliwości danej parafii w zakresie budowy tego obiektu. Uchwały rady zatwierdza biskup diecezjalny (nr 79). Biskup diecezjalny może na wniosek rady zdecydować o przekazaniu określonej kwoty niewykorzystanej przez jeden fundusz na inny. Może też w sytuacji potrzeby, po wysłuchaniu lub na wniosek rady, zwrócić się do diecezjan o dodatkowe, jednorazowe wpłaty na określony cel, związany z funkcjonowaniem instytucji ogólnodiecezjalnych, czy też ze szczególnymi potrzebami płynącymi z trudnej sytuacji określonej parafii, środowiska wiernych lub duchownego. Na zakończenie roku rada powinna podawać do wiadomości księży informację o wpływach z tacy z każdej parafii oraz o wykorzystaniu środków przekazanych na Fundusz Biskupi zwany „cathedraticum”, Fundusz kurii biskupiej, „Caritas” itd. (nr 225)⁷⁵. Zadaniem rady jest: a) przygotowanie preliminarza budżetowego diecezji na rok następny – do 1 grudnia każdego roku, b) określenie sposobu administrowania dobrami diecezji przez ekonoma i osób prawnych, których działania wymagają zgody biskupa drohiczyńskiego, c) weryfikowanie przekazanego biskupowi dorocznego sprawozdania z zarządu dóbr kościelnych. Ponadto rada diecezji drohiczyńskiej wypowiada się na temat nabywania dóbr, zarządzania nimi i ich alienowania. Przez zwyczajną administrację rozumie się takie administrowanie dobrami kościelnymi, które odnosi się do wypełniania wszelkich czynności, przewidzianych samą naturą dóbr; chodziłoby tutaj o bieżące remonty, uiszczenie wszelkich opłat przewidzianych prawem, zabezpieczenie wydajności i zwyczajnego funkcjonowania instytucji, do których przynależą. Rada przedkłada propozycje odnoszące się do spraw socjalnego zabezpieczenia kapłanów oraz pracowników kościelnych (art. 9-13)⁷⁶.

W archidiecezji gnieźnieńskiej rada ds. ekonomicznych uchwała pragmatykę dotyczącą czynszów dzierżawczych, a do realizacji zatwierdza ją arcybiskup gnieźnieński (389 § 1). Do dnia

⁷⁵ *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 75-76, 170-171.

⁷⁶ *Statut rady ds. ekonomicznych diecezji drohiczyńskiej*, w: *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 203-204.

15 grudnia każdego roku rada ekonomiczna archidiecezji zobowiązana jest przygotować preliminarz budżetu kurii metropolitalnej w Gnieźnie na przyszły rok. Instytucje centralne oraz wydziały i referaty kurii zobowiązane są do końca października zgłosić na piśmie plan swoich przychodów i wydatków w roku następnym. Budżet do realizacji zatwierdza arcybiskup (art. 413). Pracownicy kurii otrzymują wynagrodzenie według stawek zaproponowanych przez radę i zaakceptowanych przez arcybiskupa (§ 5). Ekonom archidiecezji wraz z referatem finansowym kurii przygotowuje radzie wstępny projekt preliminarza. Wydatki nie przewidziane budżetem a niezbędne w trakcie roku budżetowego, wymagają zatwierdzenia rady ds. ekonomicznych (art. 8)⁷⁷.

Rada ds. ekonomicznych diecezji łomżyńskiej czuwa nad przychodami i wydatkami diecezji. Uchwały rady zatwierdza biskup. Wykonawcą podejmowanych przez radę ustaleń jest ekonom diecezjalny (statut 143). Biskup łomżyński korzysta z pomocy tej rady w stanowieniu przepisów, dotyczących uposażenia i rozwiązywania trudności związanych z problemami materialnymi kapłanów (statut 686)⁷⁸.

Rada ds. ekonomicznych w Sosnowcu nadzoruje wszystkie działania gospodarcze w diecezji. W szczególności: aktualizuje dane o stanie finansowym wszystkich instytucji diecezjalnych, planuje budżet diecezjalny na kolejny rok, ustala wysokość świadczeń od parafii i od księży na rzecz diecezji, ustala wysokość miesięcznego wynagrodzenia dla pracowników kurii, seminarium i wszystkich instytucji kościelnych, ustala wysokość świadczeń finansowych dla księży emerytów diecezji, ustala rodzaj świadczeń finansowych na rzecz katedry, ustala rodzaj świadczeń na rzecz Domu Księży Emerytów, opiniuje pisma księży skierowane do

⁷⁷ III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej, s. 203-204, 210, 249, 270.

⁷⁸ Np. pracujących w duszpasterstwie, w instytucjach centralnych diecezji, skierowanych na studia specjalistyczne, pracujących poza diecezją i na terenach misyjnych; kapłanów doświadczonych chorobą lub znajdujących się w wyjątkowo trudnej sytuacji materialnej, a także księży seniorów. Zob. *I Synod Diecezji Łomżyńskiej*, s. 64, 204.

ekonomu diecezji (art. 444). Ponadto w diecezji sosnowieckiej postanowiono, że na wszystkich wiernych diecezji: duchownych i świeckich, spoczywa obowiązek utrzymania seminarium duchownego, kurii diecezjalnej i innych instytucji kościelnych. Wysokość ofiar na te cele ustala rada ds. ekonomicznych, a zatwierdza biskup diecezjalny (art. 447)⁷⁹.

Biskup diecezji warszawsko-praskiej w porozumieniu z radą ds. ekonomiczną ustala formy finansowania seminarium, kurii i innych dzieł kościelnych (art. 445)⁸⁰.

W diecezjach drohiczyńskiej (nr 79)⁸¹ i ełckiej (statut 186)⁸² zadaniem rady ds. ekonomicznych jest coroczne określanie wysokości podstawowego stypendium mszalnego, które staje się kryterium naliczania zobowiązań na rzecz diecezji od duchownych i od parafii w danym roku.

4. Diecezjalna rada do spraw ekonomicznych a inne organy zajmujące się sprawami materialnymi

W niektórych Kościołach partykularnych, obok diecezjalnej rady ds. ekonomicznych, powołano komisję rewizyjną. Organizacyjnie rada często przynależy do wydziału kurii diecezjalnej, zajmującego się sprawami finansowymi lub majątkowymi diecezji⁸³.

W diecezji drohiczyńskiej z rady ds. ekonomicznych została powołana dwuosobowa komisja rewizyjna. W skład tej komisji nie może wchodzić ekonom. Zadaniem komisji rewizyjnej jest spraw-

⁷⁹ *I Synod Diecezji Sosnowieckiej*, s. 123, 124.

⁸⁰ *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, s. 143.

⁸¹ *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 75-76.

⁸² *I Synod Diecezji Ełckiej*, s. 45.

⁸³ W archidiecezji częstochowskiej rada ds. ekonomicznych stanowi część wydziału finansowego. Oprócz tejże rady ustanowiona jest również instytucja centralnej kasy diecezjalnej oraz fundusz emerytalno-zapomogowy. Działem kieruje kierownik. Natomiast każdy z wydziałów posiada protektora, którym jest wikariusz generalny. Zob. *II Synod Diecezji Częstochowskiej*, s. 261.

dzanie rachunków i rozliczeń prowadzonych przez ekonoma. Kontrola ta powinna mieć miejsce dwa razy w ciągu roku. Wnioski komisja przedkłada radzie. Ponadto na polecenie biskupa komisja rewizyjna może dokonywać kontroli rozliczeń wszystkich dzieł, które są finansowane przez diecezję (art. 33-34)⁸⁴.

Komisja rewizyjna rady ds. ekonomicznych w Ełku ma przeprowadzić kontrolę prowadzonych przez ekonoma ksiąg finansowych oraz dokumentacji przychodów i wydatków (nr 187)⁸⁵.

Również w diecezji sandomierskiej, oprócz czternastoosobowej rady ekonomicznej istnieje czteroosobowa diecezjalna komisja rewizyjna, z czego tylko jeden kapłan jest członkiem jednocześnie i rady i komisji⁸⁶.

Prawodawca partykularny Kościoła w Przemyślu nazywa radę ds. ekonomicznych komisją rewizyjną w sprawach finansowych wszystkich instytucji diecezjalnych (statut 191 § 1)⁸⁷.

W archidiecezji wrocławskiej obok rady ds. ekonomicznych powołano komisję rewizyjną dla Instytucji Kościelnych Archidiecezji Wrocławskiej. W skład komisji wchodzi trzech kapłanów⁸⁸.

W celu nadzorowania działalności gospodarczej kościelnych osób prawnych prawodawca partykularny Kościoła w Pelplinie ustanowił komisję nadzorczą (statut 66 § 3). Powołał także radę kurialną jako organ doradczy w sprawach zarządu diecezją (statut 67 § 1)⁸⁹.

⁸⁴ Statut rady ds. ekonomicznych diecezji drohiczyńskiej, w: *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, s. 204.

⁸⁵ *I Synod Diecezji Ełckiej*, s. 45.

⁸⁶ Diecezjalna rada ekonomiczna diecezji sandomierskiej, www.sandomierz.opoka.org.pl/strdiec/kuriar_ady.php, 20.04.2009.

⁸⁷ *Synod Archidiecezji Przemyskiej 1995-2000*, s. 66.

⁸⁸ Archidiecezjalna rada ekonomiczna archidiecezji wrocławskiej, www.archidiecezja.wroc.pl/kuria_05.html, 19.05.2009.

⁸⁹ *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, s. 27, 79.

Biskup kielecki, w celu nadzorowania zarządu wszystkich dóbr należących do kościelnych osób prawnych oraz przestrzegania prawa i zapobieżenia nadużyciom, ustanowił komisję rewizyjną. Komisja składa się z przewodniczącego i trzech członków: dwóch księży i jednej osoby świeckiej. Głównym zadaniem komisji jest kontrola realizacji budżetu i działalności gospodarczej publicznych osób prawnych podległych biskupowi diecezjalnemu. Komisja rewizyjna jest zobligowana do przedstawienia wyników kontroli biskupowi do końca lutego każdego roku.⁹⁰

W archidiecezji gnieźnieńskiej rada ds. ekonomiczna wraz z kolegium konsultorów, konferencją dziekanów i przewodniczącymi dykasterii kurialnych tworzy Kongregację Archidiecezjalną. Kongregacja zbiera się raz do roku. Kongregacji zostało powierzone zadanie dokonania bilansu działań archidiecezji gnieźnieńskiej za miniony rok. Uczestnikom Kongregacji zostaje przedstawiona informacja o działalności duszpasterskiej, administracyjnej i finansowej archidiecezji (art. 33)⁹¹.

5. Wnioski

Reasumując powyższą analizę należy stwierdzić, że zebrane źródła prawa partykularnego, choć są niekompletne, pozwalają na wyciągnięcie następujących wniosków:

- Prawo powszechne powierza radzie ds. ekonomicznych następujące kompetencje: konsultacyjne, kreacyjne i kontrolne;
- Prawo partykularne wyznaczając kompetencje konsultacyjne radzie ds. ekonomicznych przytacza normy kodeksowe, jednak wyliczanie ich w aktach normatywnych poszczególnych Kościołów partykularnych jest zawężone lub poszerzone o dodatkowe zadania;
- Tylko w archidiecezji poznańskiej została wyraźnie określona kompetencja kreacyjna rady polegająca na wyborze ekonomy

⁹⁰ Dekret ustanowienia Komisji Rewizyjnej (10.10.2000), w: Zarządzenia posynodalne Biskupa Kieleckiego, s. 41.

⁹¹ III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej, s. 80.

w sytuacji *sede vacante*, gdy kolegium konsultorów wybierze dotychczasowego ekonoma diecezji na administratora diecezji;

- Prawodawcy partykularni powierzyli radzie kontrolę ekonoma diecezji z wykonania budżetu oraz instytucji diecezjalnych i osób prawnych podległych biskupowi, zarówno od strony formalnej, jak i merytorycznej, a także nakazują analizowanie sprawozdań z ich działalności;
- Oprócz kompetencji powierzonych przez KPK/83 tj. uchwalanie budżetu, prawo partykularne przyznaje radzie także inne dodatkowe zadania np. ustalanie wysokości pensji dla pracowników instytucji diecezjalnych, planowanie inwestycji i nadzorowanie ich wykonania, określania sposobów finansowania seminarium i innych podmiotów;
- W kilku diecezjach powołano komisję rewizyjną wyłonioną spośród członków rady lub działającą przy niej. Biskupi tworząc komisję sprecyzowali jednocześnie jej kompetencje. Prawodawca w Pelplinie dodatkowo powołał radę kurialną i komisję nadzorczą oraz wyznaczył zakres ich współdziałania z radą ekonomiczną.